

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет педагогіки та
психології
Кафедра соціальної роботи,
соціальної педагогіки та
психології

ПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС

2019 – 2020
навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології

Протокол від «29» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри _____ (д.п.н., професор Рацул О.А.)
(підпис) (науковий ступінь, вчене звання, ініціали та прізвище)

Розробник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології

Уличний Ігор Любомирович .

1. Ел. адреса: UlychIL@gmail.com
2. Графік консультацій: Четвер, 14.00-15.20, а. 33а

2. Опис навчальної дисципліни: психологія

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Спеціальність:	014.07 Середня освіта (Географія), 014.06 Середня освіта (Хімія), 014.05 Середня освіта (Біологія), 014.15 Середня освіта (Природничі науки)
Освітньо-професійна програма:	
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Форма навчання:	денна, заочна
Курс:	1-й
Семестр:	1-й, 2-й
Тип дисципліни:	Нормативна
Кількість кредитів	6
Блоків (модулів, змістових модулів))	5
Загальна кількість годин	180
Тижневих годин для денної форми навчання:	4
Лекції	40 год.
Практичні, семінарські	30 год.
Лабораторні	—
Самостійна робота	72 год.
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Реферат
Вид підсумкового контролю:	Залік, екзамен
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	«Педагогіка», «Логіка», «Соціологія»

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

формування у студентів системи знань про психологічні особливості людини як об'єкта педагогічної та суб'єкта навчальної діяльності, розуміння ними складного психічного і духовного життя дитини, самовдосконалення і самовиховання майбутніх учителів як фахівців-професіоналів.

Завдання:

- формувати у студентів уявлення про природу суб'єктивної реальності людини, про структуру особистості, умови функціонування і розвитку психічних процесів;

- сприяти набуванню знань майбутніх педагогів про умови і механізми розвитку дитини на різних етапах онтогенезу, про особливості створення спеціальних умов для розвитку школярів, про організацію навчально-виховного процесу з урахуванням специфіки вікового розвитку учнів;

- формувати знання про фундаментальні психологічні структури, про становлення особистості в її діяльнісних, суспільних і свідомих вимірах;

- формувати вміння у майбутнього педагога проводити психологічні дослідження психічних процесів, визначати рівень розвитку особистості дитини на кожному віковому етапі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання, методи психологічної науки;

- закономірності перебігу пізнавальних, емоційних, вольових психічних процесів;

- класифікації психічних явищ, особливості та властивості психічних функцій;

- психологічні особливості спілкування, міжособистісних взаємин, основи конфліктології;

- основні теорії психічного розвитку дитини;

- закономірності психічного розвитку людини від народження до періоду юності, а також особливості психічного розвитку дорослої людини;

- психологічні закономірності навчання, виховання зростаючої особистості;

- психологічні особливості педагогічної діяльності учителя.

вміти:

- застосовувати психологічні методи для вивчення психологічних особливостей людини: спостереження, психодіагностичні методи;

- самостійно опановувати психологічну літературу з тем курсу;

- пояснювати різноманітні явища у психічній реальності людини;

- аналізувати ситуацію розвитку та особливості психічного розвитку дітей у різні періоди дошкільного і шкільного життя;

- виявляти причинно-наслідкові зв'язки між поведінковими виявами школярів та особливостями соціокультурного середовища, що їх оточує;

- застосовувати методи і методики для дослідження психічних

особливостей людини; застосовувати знання з психологічних основ навчання і виховання у роботі зі школярами.

сформовані/закріплені компетентності:

загальні компетентності

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність працювати в команді.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження;
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- здатність дотримуватися норм професійної етики;
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

5. Зміст дисципліни. Календарно-тематичний план

Тиж. / дата / год.	Тема, план	Форма діяльності (заняття) /	Література Ресурси в Інтернеті	Самостійна робота, завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тижд. 1-5. 20 акад. год.	<p><u>1-ий семестр</u> Змістовий модуль 1. Пізнавальна функція психіки.</p> <p>Тема 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології 1. Історичний шлях розвитку психології як науки 2. Школи і напрями психології 3. Предмет і завдання сучасної психології 4. Сучасна психологія в системі наук 5. Принципи наукового пізнання в психології 6. Методи психології</p>	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: 1. Особливості психології як науки. Значення психологічних знань для людини.	5 балів	
	<p>Тема 2 . Проблема і природа психічного 1. Проблема виникнення і розвитку психіки. 2. Розвиток психіки у філогенезі. 3. Психіка і мозок. 4. Психіка і свідомість, структура свідомості. 5. Свідомість і неусвідомлювані психічні явища.</p>	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: 1. Вікова періодизація розвитку психіки людини. 2. Розвиток наукових знань про природу психіки.	5 балів	
	<p>Тема 3. Діяльність і психічні процеси 1. Поняття про діяльність. 2. Структура діяльності. 3. Рухи і дії. 4. Засоби діяльності та способи їх засвоєння. 5. Основні види діяльності.</p>	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: 1. Мета і мотиви діяльності. 2. Активність та саморегуляція як стрижневі характеристики діяльності, поведінки особистості.	5 балів	

<p>Тема 4. Відчуття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про відчуття. 2. Класифікація відчуттів. 3. Властивості відчуттів. 4. Закономірності відчуттів. 	<p>Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>2 год. Презентація: Зв'язок відчуттів за властивостями зовнішнього та внутрішнього середовища організму. Схема: Загальні властивості відчуттів та класифікація видів відчуттів.</p>	<p>5 балів</p>	
<p>Тема 5. Сприймання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про сприймання. 2. Загальні особливості сприймання. 3. Види сприймання. 4. Індивідуальні особливості відчуттів і сприймання. 	<p>Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>2 год. Творче завдання: 1. Властивості та закономірності сприймання. 2. Розвиток сприймання у дітей.</p>	<p>5 балів</p>	
<p>Тема 6. Пам'ять</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про пам'ять. 2. Природа пам'яті. 3. Класифікації та види пам'яті. 4. Процеси і закономірності пам'яті. 5. Індивідуальні особливості й типи пам'яті. 	<p>Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>2 год. Творче завдання: 1. Виховання пам'яті. Пам'ять у навчальній діяльності людини. 2. Індивідуальні особливості пам'яті та здібності людини.</p>	<p>5 балів</p>	
<p>Тема 7. Мислення і мовлення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про мислення. 2. Мислення як процес. 3. Мислення як діяльність. 4. Види мислення. 5. Індивідуальні особливості мислення. 6. Мовлення як засіб спілкування та узагальнення. 7. Види мовлення. 8. Мовлення як засіб комунікаційного обміну, значення та суть. 9. Теорії засвоєння мови і розвитку мовлення. 	<p>Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>2 год. Творче завдання: 1. Психологія мислення і дослідження в галузі штучного інтелекту. 2. Формування інтелектуальної активності особистості.</p>	<p>5 балів</p>	

	Тема 8. Уява 1. Поняття про уяву. 2. Види уяви. 3. Способи створення образів уяви. 4. Розвиток та виховання уяви. 5. Індивідуальні особливості уяви.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	1 год. Презентація: Уява та індивідуальна творчість.	5 балів	
Тижд. 6-16. 16 акад. год.	Змістовий модуль 2. Регулятивна та інструментальна функції психіки Тема 9. Увага 1. Поняття про увагу. 2. Властивості уваги. 3. Види уваги. 4. Уважність як властивість особистості. 5. Неуважність та її причини.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: 1. Формування довільної уваги в процесі навчальної діяльності. 2. Шляхи, прийоми й засоби вдосконалення уваги людини.	5 балів	
	Тема 10. Емоції та почуття. 1. Поняття про почуття та емоції. 2. Форми переживання емоцій і почуттів. 3. Види емоцій. 4. Вищі почуття.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Схема: Форми переживання емоцій і почуттів.	5 балів	
	Тема 11. Психологія переживань 1. Психологічний зміст процесу переживання. 2. Переживання і шляхи подолання стресу. 3. Переживання фрустрації. 4. Переживання психологічних конфліктів. 5. Переживання криз та кризових станів. 6. Психічна травма та шляхи її подолання. 7. Горе як процес переживання.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: Стреси в житті людини: причини виникнення і шляхи подолання.	5 балів	

	Тема 12. Воля 1. Поняття про волю. Функції волі. 2. Вольова регуляція. 3. Вольові дії. Фази вольових дій. 4. Вольові якості особистості та сила волі. 5. Розвиток волі.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Презентація: Аналіз складної вольової дії. Творче завдання: Становлення вольової регуляції поведінки у дітей.	5 балів	
	Тема 13. Темперамент 1. Поняття про темперамент. 2. Теорії темпераменту. 3. Основні властивості темпераменту. 4. Психологічна характеристика типів темпераменту. 5. Індивідуальний стиль діяльності. 6. Врахування темпераменту школяра у навчально-виховному процесі.	Лекція 1 год. Практичне заняття 2 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: Врахування особливостей темпераменту в діяльності та поведінці. Характеристика типів темпераменту.	5 балів	
	Тема 14. Характер 1. Поняття про характер. 2. Структура характеру. 3. Основні риси типового характеру. 4. Акцентуація характеру. 5. Виховання характеру.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: 1. Особистість і характер. 2. Формування характеру.	5 балів	
	Тема 15. Здібності 1. Поняття про здібності. 2. Структура та види здібностей. 3. Рівні розвитку здібностей. 4. Розвиток здібностей.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	2 год. Творче завдання: Значення сенситивних періодів у формуванні та розвитку здібностей особистості.	5 балів	
Тижд. 1-3. 10 акад. год.	2-ий семестр Змістовий модуль 3. (1) Соціально-психологічні аспекти дослідження особистості, спілкування та взаємодії людей Тема 16. Психологія особистості. Мотивація і особистість 1. Поняття особистості. 2. Психологічні характеристики особистості. 3. Структура особистості.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Спрямованість особистості та джерела її активності. Творче завдання:	5 балів	

	4. Спрямованість особистості. 5. Самосвідомість особистості.			Мотивація і особистість.		
	Тема 17. Соціалізація особистості 1. Поняття про соціалізацію. 2. Стадії та інститути соціалізації. 3. Механізми соціалізації.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Творче завдання: Роль спілкування в соціалізації індивіда.	5 балів	
	Тема 18. Спілкування 1. Поняття про спілкування. Функції спілкування. 2. Структура спілкування. 3. Засоби спілкування. 4. Види і стилі спілкування. 5. Педагогічне спілкування.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Основні напрями дослідження спілкування. Творче завдання: Взаємозв'язки спілкування і міжособистісних взаємин.	5 балів	
	Тема 19. Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах. 1. Поняття про міжособистісні взаємини. 2. Групи та їх класифікація. 3. Диференціація та інтеграція в групах. 4. Проблема взаєморозуміння. Конфлікт у групі.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Методи вивчення міжособистісних стосунків у групах. Творче завдання: Комунікативні бар'єри. Принципи подолання бар'єрів у спілкуванні.	5 балів	
Тижд. 4-7. 14 акад. год.	Змістовий модуль 4 (2). Вікова психологія Тема 20. Проблема психічного розвитку особистості 1. Поняття про психічний розвиток. 2. Рушійні сили психічного розвитку. 3. Фактори психічного розвитку. 4. Психічний розвиток і навчання. 5. Поняття про вік. Вікова періодизація психічного розвитку.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Періодизація вікового розвитку у психології. Творче завдання: Вікові та життєві кризи.	4 бали	
	Тема 21. Психологія дошкільного дитинства 1. Особливості психічного розвитку дитини в період немовляти. 2. Розвиток дитини у ранньому віці. 3. Психічний розвиток дитини у дошкільному віці.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Спілкування дітей з дорослими в процесі ігрової діяльності. Творче завдання: Розуміння дитиною іншої людини.	4 бали	

<p>Тема 22. Психологія молодшого школяра</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна готовність дитини до навчання у школі. 2. Загальна характеристика ситуації розвитку молодших школярів. 3. Розвиток психічних процесів у молодшому шкільному віці. 4. Формування особистості молодшого школяра. 	<p>Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>3 год.</p> <p>Презентація: Особливості емоційних реакцій молодших школярів. Творче завдання: Оцінка молодшими школярами моральних явищ.</p>	<p>4 бали</p>	
<p>Тема 23. Психологія підлітка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика ситуації та особливостей розвитку підлітка. 2. Стосунки підлітка з однолітками та дорослими. 3. Розвиток пізнавальних психічних процесів у підлітковому віці. 4. Формування особистості підлітка. 	<p>Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>4 год</p> <p>Презентація: Самосвідомість і образ "Я" у підлітків. Творче завдання: Спілкування підлітків з ровесниками і дорослими.</p>	<p>4 бали</p>	
<p>Тема 24. Психологія ранньої юності</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна ситуація розвитку старшокласників. 2. Розумовий розвиток особистості у ранньому юнацькому віці. 3. Особливості особистісного розвитку в ранньому юнацькому віці. 	<p>Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>4 год.</p> <p>Презентація: Соціалізація юнацтва (інтереси, духовні потреби, ціннісні орієнтації, прагнення до автономії). Творче завдання: Моральне самовизначення старших школярів.</p>	<p>4 бали</p>	
<p>Тема 25. Акмеологія та життєвий шлях особистості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Акмеологічний підхід до вивчення особистості. 2. Структурні компоненти зрілої особистості. 3. Психологічний портрет зрілої особистості. 4. Особистісне зростання та його критерії. 5. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала. 	<p>Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.</p>	<p>Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять)</p> <p>Інформаційні ресурси</p>	<p>3 год.</p> <p>Презентація: Основи акмеологічного розвитку особистості в умовах інформаційно-освітнього простору. Творче завдання: Соціальна зрілість як вершина акмеологічного розвитку особистості.</p>	<p>4 бали</p>	

Тижд. 8-10. 10 акад. год.	Змістовний модуль 5 (3). Педагогічна психологія Тема 26. Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій 1. Психологія учіння як розділ педагогічної психології. Основні поняття психології учіння. 2. Зміст і структура учбової діяльності. 3. Теорія учбової діяльності. 4. Теорія поетапного формування розумових дій.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Творче завдання: Психологічні аспекти формування світогляду і ціннісних орієнтацій.	4 бали	
	Тема 27. Психологічна сутність навчальної діяльності 1. Поняття про навчання та його психологічні механізми. 2. Структура навчання. 3. Види і форми навчання. 4. Навчальність. 5. Неуспішність, її попередження і подолання.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Оцінка і корекція мотивації навчання.	4 бали	
	Тема 28. Психологія виховання 1. Поняття про виховання. Критерії вихованості. 2. Психологічні механізми виховання. 3. Виховний вплив та його ефективність. 4. Вікові особливості виховання. 5. Індивідуальний підхід у вихованні. 6. Психологічні особливості роботи з важковиховуваними дітьми.	Лекція 1 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Виховання дітей молодшого шкільного віку. Творче завдання: Особливості самовиховання старшокласників.	4 бали	
	Тема 29. Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя 1. Загальна характеристика педагогічної діяльності. 2. Професійно важливі якості особистості вчителя. 3. Педагогічні уміння. 4. Педагогічні здібності. 5. Стилi педагогічної діяльності.	Лекція 2 год. Практичне заняття 1 год.	Література: (див. перелік рекомендованої літератури для підготовки до семінарських занять) Інформаційні ресурси	3 год. Презентація: Психологія педагогічної комунікації. Творче завдання: Психологічний аналіз педагогічної діяльності.	4 бали	

6. Плани практичних занять

Практичне заняття № 1. Предмет, завдання, методи і структура сучасної психології. Природничо-наукові основи психології. Проблема і природа психічного.

Питання до семінарського заняття:

1. Загальна психологія як наука про закономірності і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності тварин та людини.
2. Етапи становлення предмету психології як науки.
3. Предмет і завдання сучасної психології. Психіка як предмет психології.
4. Закономірності виникнення, розвитку і прояви психіки, а також психічні процеси, стани та властивості людини як об'єкт психологічної науки.
5. Методи дослідження загальної психології.
6. Психіка як функція високоорганізованої матерії.
7. Розвиток психіки у філогенезі: елементарна чутливість, предметно-перцептивний рівень, інтелект.
8. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення.
9. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме.
10. Форми прояву психіки: психічні процеси, психічні стани, психічні властивості особистості.

Рекомендована література до теми:

1. Ананьев Б.Г. Психология чувственного познания / Б. Г. Ананьев ; РАН, Ин-т психологии. - М. : Наука, 2001. - 271 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М.Й. Варій. – Львів.: Край, 2005.
3. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч. посібник / Д.М. Дубравська. – Львів: Світ, 2001. – 208 с.
4. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: навч. посіб. / К.С. Дрозденко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
6. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З.Огороднійчук. – К.: “А. П. Н.”, 2002. – 464 с.
7. Леонтьев А.Н. Проблемы развития психики / А.Н. Леонтьев.– М.: Мир, 1970. – 592 с.
8. Макарова Л.Л., Синельников В.М. Загальна психологія: методичні розробки практичних занять: Навч. посібник / Л.Л. Макарова, В.М. Синельников. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 200 с.
9. М'ясоїд П.А. Курс загальної психології [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т.] / П. А. М'ясоїд . - К. : Алерта, 2011 – 2013.
10. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 632 с.
11. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор. – 2009. – 576 с.
12. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.

Практичне заняття № 2. Діяльність і психічні процеси. Пам'ять

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про діяльність.
2. Потреби і мотивація діяльності.
3. Структура діяльності.
4. Інтеріоризація та екстеріоризація діяльності.
5. Основні види діяльності та їх характеристика.
6. Поняття про пам'ять.
7. Основні процеси пам'яті: запам'ятовування, відтворення, зберігання та забування.
8. Види пам'яті.
9. Індивідуальні відмінності пам'яті у людей.
10. Теорії пам'яті.

Рекомендована література до теми:

1. Асмолов А.Г. Принципы организации памяти человека. Системно-деятельностный подход по изучению познавательных процессов / А.Г. Асмолов. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 104 с
2. Андреев О.А., Хромов Л.Н. Тренировка памяти / О.А. Андреев, Л.Н. Хромов. – Минск, 1999. – 223 с.
3. Аткинсон Р. Человеческая память и процесс обучения: Пер. с англ / Р. Аткинсон. – М.: Прогресс, 1980. – 527 с.
4. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М.Й. Варій. – Львів.: Край, 2005.
5. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
6. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук. – К.: «А. П. Н.», 2002. – 464 с.
7. Занюк С.С. Психологія мотивації / С.С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
8. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Занюк. – С.-Пб.: Питер, 2006. – 512 с.
9. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гурова, І.Л. Уличний. – Кропивницький: ФОП Александрова М.В., 2017. – 332 с.
10. Кузнецов М.А. Эмоциональная память / М.А. Кузнецов. – Харьков: Крок, 2005. – 568 с.
11. Кузнецов М.А., Заїка Є.В., Ходикіна Ю.Ю. Психологія моторної пам'яті: прикладні аспекти. Монографія. — Харків: Діса Плюс, 2019. — 446 с.
12. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Избранные психологические произведения: В 2 т. / А.Н. Леонтьев. – М.: Педагогика, 1983. Т. 2. – С. 92–231.
13. Леонтьев А.Н. Развитие памяти / А.Н. Леонтьев. – М.: Учпедгиз, 1931. – 279 с.
14. Ляудис В.Я. Память в процессе развития / В.Я. Ляудис. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976. – 253 с.
15. Маслоу А.Г. Мотивация и личность / А.Г. Маслоу. – С.-Пб: ЕВРАЗИЯ, 1999. – 450 с.
16. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – 632 с.
17. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор. – 2009. – 576 с.
18. Хрестоматія по общей психологии. Психология памяти / Под ред. Ю.Б. Гиппенрайтер, В.Я. Романова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1979. – 272 с.
19. Хофман И. Активная память / И. Хофман. – М.: Прогресс, 1986. – 312 с.

Практичне заняття № 3. Відчуття і сприймання

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про відчуття.
2. Особливості відчуттів: модальна специфічність, інтенсивність, просторова локалізація, тривалість, емоційний тон.
3. Рефлекторна природа відчуттів.
4. Якісні характеристики відчуттів.
5. Взаємодія відчуттів та сенсibiliзація.
6. Синестезія.
7. Класифікація видів відчуттів.
8. Розуміння сприймання.
9. Цілісність, предметність, обдуманість, константність, вибірковість сприймання.
10. Апперцепція та установка у сприйманні.
11. Види сприймання.
12. Сприймання простору, часу, форми об'єктів, рухів і подій.

Рекомендована література до теми:

1. Ананьев Б.Г. Психология чувственного познания / Б. Г. Ананьев ; РАН, Ин-т психологии. - М. : Наука, 2001. - 271 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М.Й. Варій. – Львів.: Край, 2005.
3. Дубравська Д.М. Основи психології: навч. посіб. / Д.М. Дубравська. – Львів: Світ, 2001. – 208 с.
4. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: навч. посіб. / К.С. Дрозденко. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.
5. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук. – К.: «А. П. Н.», 2002. – 464 с.
6. Леонтьев А.Н. Проблема возникновения ощущения // Проблемы развития психики / А.Н.Леонтьев.– М., 1972.
7. Лурия А.Р. Ощущение и восприятие / А.Р. Лурия. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1975. – С. 43–112.
8. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гуроваа, І.Л. Уличний. – Кропивницький : ФОП Александрова М.В., 2017. – 332с.
9. Ключек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.
10. Пасніченко, А. Е. Психологія пізнавальної сфери особистості: відчуття, сприймання, мислення. Курс лекцій [Текст]. – Чернівці: ВПЦ «Місто», 2013. – 320 с.
11. Психологія: Підручник / За ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 390 с.
12. Хрестоматія по ощущению и восприятию / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, М.Б. Михалевской. – М.: Изд-во МГУ, 1975. – 400 с.

Практичне заняття № 4. Мислення і мовлення. Уява

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності.
2. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікація, систематизація, конкретизація.

3. Види мислення та їх характеристика.
4. Індивідуальні особливості мислительної діяльності людей.
5. Мовлення, його значення в житті та діяльності людини.
6. Види мовлення.
7. Поняття про уяву.
8. Функції уяви.
9. Прийоми синтезування фантастичних образів.
10. Види уяви: довільна і мимовільна, репродуктивна і творча.

Рекомендована література до теми:

1. Брушлинский А.В. Субъект: мышление, учение, воображение: Избр. психол. тр. / А.В.Брушлинский. – М, Воронеж.: МОДЭК, 1996. – 389 с.
2. Брушлинский А.В. Воображение и творчество / А.В.Брушлинский // Научное творчество. – М.: Наука, 1969. – С. 341-346.
3. Ведмедєв М.М. Культурні ресурси продуктивного мислення [Текст] : монографія / М. М. Ведмедєв. - Суми : Університетська книга, 2011. - 216 с.
4. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – 3-е изд. / Л.С.Выготский. – М.: Просвещение, 1991.– 91 с.
5. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д.Максименка. Підручник.– 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004.– 704 с.
6. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З.Огороднійчук. – К.: «А. П. Н.», 2002. – 464 с.
7. Калмыкова З.И. Продуктивное мышление как основа обучаемости / З.И.Калмыкова. – М.: Педагогика, 1981. – 200 с.
8. Костюк Г.С. Мислення і його розвиток / Г.С. Костюк // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К.: Рад. шк., 1989. – С. 194 – 307.
9. Кудрявцев В.Т. Воображение ребенка: природа и развитие / В.Т. Кудрявцев // Психологический журнал. – 2001. – №5.
10. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор. – 2009. – 576 с.
11. Психологія: Підручник / За ред. Ю.Л. Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 390 с.
10. Роменець В. А. Психологія творчості / В.А. Роменець. – К.: Либідь, 2001. – 288 с.
11. Тихомиров О.К. Психология мышления / О.К. Тихомиров. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 272 с.
12. Ушакова Т.Н. Проблема внутренней речи / Т.Н.Ушакова // Вопр. Психологии. – 1985. – №2. – С. 39-51.
13. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования М.А. Холодная. – СПб.: Питер, 2002. – 272 с.
14. Хрестоматия по общей психологии: Психология мышления / Под. ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.В. Петухова. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 400 с.
15. Фарман И.П. Воображение в структуре познания / И.П.Фарман. – М.: Изд-во РАН, 1994. – 215 с.

Практичне заняття № 5. Увага. Воля

Питання до семінарського заняття:

1. Увага як вибіркова направленість та зосередженість психічної діяльності.
2. Психофізіологічні механізми уваги.
3. Види уваги.
4. Якості уваги: об'єм, стійкість, коливання, переключення, концентрація.

5. Загальне поняття про волю.
6. Функції волі.
7. Структури вольового акту: виникнення потягу до дії та його зіткнення з перепонами, боротьба мотивів, прийняття рішення та здійснення наміру.
8. Система вольових якостей особистості.

Рекомендована література до теми:

1. Бех І.Д. Від волі до особистості / І.Д.Бех. – К.: Україна-Віта, 1995. – 480 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М.Й. Варій. – Львів.: Край, 2005.
3. Гальперин П.Я., Кабыльницкая С.Л. Экспериментальное формирование внимания / П.Я. Гальперин, С.Л. Кабыльницкая. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1974. – 100 с.
4. Гиппенрейтер Ю.Б., Романов В.Я. Психология внимания / Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: ЧеРо, 2001. – 858 с.
5. Джонстон Д. Психология /Джони Джонстон ; пер. с англ. Л. М. Птицына. – М. : АСТ : Астрель, 2006. – 493 с.
6. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З.Огороднійчук. – К.: «А. П. Н.», 2002. – 464 с.
7. Ильин Е.П. Психология воли / Е.П. Ильин. – СПб: Питер, 2000. – 288 с.
8. Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции : учеб. пособие / В. А. Иванников. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2006. – 208 с.
9. Леонтьев А.Н. Воля / А.Н. Леонтьев // Вестник Моск. ун-та.– 1993. – №2. – С. 3 – 14.
10. Лурия А.Р. Внимание и память / А.Р. Лурия. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1975. – С. 4 – 41.
11. Страхов В.И. Психология внимания / В.И.Страхов. – Саратов, 1992. – Вып.1 – 4. – 512 с.
12. Хрестоматия по вниманию / Под ред. А.В. Петровского.– М.: Просвещение, 1987. – С. 169 – 174.
13. Фаликман М.В. Внимание. – М.: Academia, 2006. – 420 с.
14. Франкл В. Человек в поисках смысла: Пер. с англ / В. Франкл. – М.: Прогресс, 1990. – С. 93 – 156.

Практичне заняття № 6. Емоції та почуття. Психологія переживань

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про емоції.
2. Основні функції емоції.
3. Класифікація емоцій і почуттів.
4. Основні форми емоційних переживань: емоція у вузькому розумінні слова, афект, стрес, настрої, пристрасть.
5. Вищі почуття людини.
6. Психологічний зміст процесу переживання.
7. Переживання і шляхи подолання стресу.
8. Переживання психологічних конфліктів.
9. Переживання криз та кризових станів.

Рекомендована література до теми:

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. посібник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей / М.Й. Варій. – Львів.: Край, 2005.
2. Василюк Ф.Е. Психология переживания: анализ преодоления критических ситуаций / Ф.Е. Василюк.– М.: Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.

3. Вилюнас В.И. Психология эмоциональных явлений / В.И. Вилюнас. – М.: Изд-во Московского университета, 1976. – 142 с.
4. Выготский Л.С. Учение об эмоциях // Собр. соч. Т. 4. / Л.С. Выготский. – М., 1984. – С. 90 – 318.
5. Гаврилова Т.П. О воспитании нравственных чувств / Т.П. Гаврилова. – М.: Знание, 1984. – 79 с.
6. Гозман Л.Я., Ажгихина Н.И. Психология симпатий Л.Я. Гозман. – М.: Знание, 1988. – 96 с.
7. Дубравська Д.М. Основи психології: навч. посіб. / Д.М. Дубравська. – Львів: Світ, 2001. – 208 с.
8. Додонов Б.И. В мире эмоций / Б.И. Додонов. – К.: Изд-во полит. лит-ры Укр., 1987. – 140 с.
9. Джампольски Дж. Любовь побеждает страх / Дж. Джампольски. – М.: Профиздат, 1992. – 128 с.
10. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
11. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук. – К.: “А. П. Н.”, 2002. – 464 с.
12. Изард К.Э. Психология эмоций: Пер. с англ / К.Э. Изард. – СПб: Питер Ком, 2000. – 464 с.
13. Кадышева Л. Б. Коррекция страхов в младшем школьном возрасте / Л. Б. Кадышева, Н. С. Головнина // Горизонти освіти. - 2014. - № 2. - С. 109-113.
14. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.
15. Селье Г. Стресс без дистресса.: Пер. с англ / Г. Селье. – Рига Виеда, 1992. – 107 с.
16. Чебикін О. Я. Становлення емоційної зрілості особистості: монографія / О. Я. Чебикін, І. Г. Павлова. – Одеса: СВД Черкасов, 2009. – 230 с.

Практичне заняття № 7. Темперамент. Характер

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про темперамент та його типи: холеричний, флегматичний, сангвінічний та меланхолічний.
2. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності.
3. Темперамент та особистість.
4. Темперамент і характер.
5. Поняття про характер та його природу.
6. Місце характеру в загальній структурі особистості.
7. Риси характеру.
8. Типології характеру за Е.Кречмером, Е.Фромом, К.Леонгардом.
9. Система акцентуйованих характерів у підлітків за А.Є.Лічко.
10. Формування характеру у дітей.

Рекомендована література до теми:

1. Батаршев А.В. Диагностика темперамента и характера / А.В. Батаршев.– СПб.: Питер, 2006. – 368 с.
2. Батаршев А.В. Психология индивидуальных различий: от темперамента – к характеру и типологии личности / А.В. Батаршев. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2000. – 256 с.
3. Белоус В.В. Пути гармонизации темперамента и деятельности / В.В. Белоус // Вопросы психологии – 1989. – №5. – С. 64 – 71.
4. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка.

Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.

5. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук. – К.: «А. П. Н.», 2002. – 464 с.

6. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гуроваа, І.Л. Уличний. – Кропивницький : ФОП Александрова М.В., 2017. – 332с.

7. Леви В.Л. Искусство быть собой. Индивидуальная психотехника / В.Л. Леви. – М.: Знание, 1991. – 256 с.

8. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков / А.Е. Личко. – Л., 1983. – С. 6 – 10.

9. Мерлин В.С. Очерк теории темперамента / В.С. Мерлин. – М.: Просвещение, 1964. – 302 с.

10. Психология индивидуальных различий [Текст]: тексты / Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова. – М.: ЧеРо, 2000. – 776 с.

11. Психология и психоанализ характера [Текст] : хрестоматия / ред. Д. Я. Райгородский. - Самара : БАХРАХ, 1997. - 640 с.

12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2 т. – Т. II / С.Л. Рубинштейн. – М., 1989. – С. 211 – 235.

13. Семиченко В.А. Психология личности / В.А. Семиченко. – К., 2001. – 427 с.

14. Стреляу Я. Роль темперамента в психическом развитии: Пер. с польск. / Я. Стреляу. – М.: Прогресс, 1982. – 230 с.

Практичне заняття № 8. Здібності

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про здібності.
2. Поняття обдарованості.
3. Загальні та спеціальні здібності.
4. Поняття задатку. Задатки як передумови здібностей.
5. Розвиток здібностей.

Рекомендована література до теми:

1. Винославська О. В. Психологія : навч. посіб. [Електронний ресурс] / О. В. Винославська. – К. : ІНКІОС, 2005 // Психологічний портал Smerfero. – Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psihologiya/zmist.htm.

2. Гергель Є. Л. Вікова динаміка розвитку креативних здібностей // Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. академіка С. Д. Максименка. – К.: Главник, 2005. – Вип. 26: У 4 томах. – Т. 1. – С. 342-349

3. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб : Питер, 2002. – 386 с.

4. Здібності. Обдарованість. Таланти. : система роботи з обдарованими дітьми [упор. М. Голубенко]. – Київ : Шкільний світ, 2009. – 125 с.

5. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей / Г. С. Костюк. – К. : Знання, 1963. – 80 с.

6. Максименко С. Д. Загальна психологія: Підручник / С. Д. Максименко. – К.: Форум, 2000. – 543 с.

7. Моляко В. А. и др. Психология детской одаренности. /Укр. дом «Знание» Украины. – К., 1995. – 83 с.

8. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / В. О. Моляко, О. Л. Музика. – Житомир : Видавництво ПП «Рута», 2007. – 319 с.

9. Музика О.Л. Здібності у системі ціннісної регуляції розвитку творчо обдарованої особистості // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник

наукових праць / За ред. В.О.Моляко. – Т.12. – Вип.5.– Ч.І.– Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008.– С.49-55.

10. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.

11. Савчин М.В. Вікова психологія: Навч. посіб. / М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.

12. Улькіна Т.В. Особливості змісту пізнавальних здібностей. Рання психодіагностика та психологічна підтримка обдарованих дітей з особливими потребами // Актуальні проблеми виховання та навчання студентів з особливими потребами. Збірник наукових праць – К.: Університет "Україна", 2002. – Випуск 1. – С. 173 –179.

13. Черноус В. Творчі здібності особистості: визначення, сутність, структура. Проблеми підготовки сучасного вчителя № 5 (Ч. 1), 2012 . – С. 83.

14. Шевчук Л.М. Управлінсько-лідерські та підприємницькі здібності школярів: основні аспекти / Л.М. Шевчук // Педагогічна освіта: теорія і практика : Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип.22 (1-2017). – Ч.1. – Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 258–263.

Практичне заняття № 9. Психологія особистості. Мотивація і особистість. Соціалізація особистості

Питання до семінарського заняття:

1. Поняття про особистість.
2. Структура особистості.
3. Рушійні сили розвитку особистості: різні психологічні підходи.
4. Самосвідомість особистості: зміст і структура.
5. «Я-концепція» особистості. «Я-образ» як сукупність уявлень особистості про себе.
6. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості особистості.
7. Потреби і мотиви. Мотивація.
8. Спрямованість особистості: зміст, види, форми прояву.
9. Поняття про соціалізацію. Механізми соціалізації.
10. Стадії соціалізації.

Рекомендована література до теми:

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова Н.О. Соціальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2011. – 296 с.
2. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте (Психологическое исследование) / Л.И. Божович. – М. : Просвещение, 1968. – 464 с.
3. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1991. – 480 с.
4. Занюк С. С. Психология мотивации / С. С. Занюк. – К. : Эльга-Н ; Ника-Центр, 2002. – 352 с.
5. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2012. – 648 с.
6. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гурова, І.Л. Уличний. – Кропивницький : ФОП Александрова М.В., 2017. – 332с.
7. Кон И. С. Категория «Я» в психологии. Самосознание и защитные механизмы личности / И. С. Кон. – Самара: Изд. Дом «Бахрам – М», 2000. – 655 с.

8. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. 2-ге вид. : Навчальний посібник / В. П. Кутішенко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 128 с.
9. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб. : Питер, 2009. – 352 с.
10. Москаленко В. В. Соціалізація особистості: монографія / В. В. Москаленко. – К.: Фенікс, 2013. – 540 с.
11. Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості : монографія / [за ред. : С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова]. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – 540 с.
12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2004. – 713 с.
13. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
14. Столяренко О. Б. Психологія особистості [Електронний ресурс] : – Навч. посіб. / О. Б. Столяренко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
15. Штих, І. І. Спрямованість особистості як фактор розвитку психічних станів учнів / І. І. Штих // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / Гол. ред. С.Д. Максименко. – Житомир : В-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – Том VII. Випуск 36 : Екологічна психологія. – С.482-490.
16. Якобсон П.М. Психологические проблемы мотивации поведения человека / П.М. Якобсон. - М., 2006. - 361 с

Практичне заняття № 10. Спілкування. Психологія малих та великих груп. Взаємостосунки у малих групах.

Питання до семінарського заняття:

1. Спілкування як умова формування особистості.
2. Структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція.
3. Спілкування як міжособистісна взаємодія.
4. Взаємодія людей у соціальних групах. Види груп.
5. Психологічні механізми впливу у процесі спілкування: переконання, психічне зараження, навіювання, наслідування.
6. Поняття групи. Велика і мала групи.
7. Види малих груп. Структура малої групи.
8. Психологічна сумісність.
9. Керівництво та лідерство в групі.
10. Офіційні та неофіційні відношення в малій групі.
11. Міжособистісні конфлікти в групі.
12. Особистість в групі.

Рекомендована література до теми:

1. Абалкина М.А., Агеев В.С. Анатомия взаимопонимания / М.А. Абалкина, В.С. Агеев.– М.: Знание, 1990.– 62 с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология / Г.М. Андреева. – М., 2006. – 250 с.
3. Бодалев А.А. Восприятие и понимание человека человеком / А.А. Бодалев. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 200 с.
4. Бодалев А.А. Личность и общение: Избр. тр. / А.А. Бодалев. – М.: Педагогика, 1983.– С. 250 – 325.
5. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004.– 704 с.
6. Коломинский Я.Л. Психология взаимоотношений в малых группах / Я.Л. Коломинский. – Минск, 2001. С. 26 – 41.

7. Леонтьев Д.А., Ханина И.Б. К проблеме общения в работах А. А. Леонтьева // Культурно-историческая психология. 2011. № 1. с. 20–27.
8. Основи соціальної психології: Навчальний посібник / О.А. Донченко, М.М. Слюсаревський, В.О. Татенко, Т.М.Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; За ред. М. М. Слюсаревського. – К.: Міленіум, 2008. – 536 с.
9. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор. – 2009. – 576 с.
10. Соціальна психологія особистості і спілкування. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
11. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
12. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування / І.М. Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Практичне заняття № 11. Проблема психічного розвитку особистості.

Психологія дошкільного дитинства

Питання до семінарського заняття:

1. Теорії психічного розвитку.
2. Джерела, умови та рушійні сили психічного розвитку.
3. Поняття «зона найближчого розвитку».
4. Поняття соціальної ситуації розвитку.
5. Новоутворення як основний критерій стадіальності розвитку.
6. Поняття ведучої діяльності.
7. Виділення епох та періодів у дитячому розвитку Д.Б.Ельконіним.
8. Значення гри для психічного розвитку дошкільника.
9. Елементи учбової діяльності дошкільника.
10. Розвиток пізнавальної сфери дошкільника.
11. Зміни в особистості: засвоєння моральних норм, розвиток мотиваційної сфери, формування довільності, тощо.
12. Основні новоутворення дошкільного віку.

Рекомендована література до теми:

1. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. – СПб.: Питер, 2001. – 208 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2009. – 400 с.
3. Вікова психологія: підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
4. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 2004. – 256 с.
5. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко / Г.С. Костюк. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
6. Ключек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.
7. Мухина В.С. Возрастная психология. Феноменология развития / В.С. Мухина. – М., 2007. – 640 с.
8. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія / В.М. Поліщук. – Суми, 2007. – 330 с.
9. Савчин М.В. Вікова психологія / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
10. Эльконин Д.Б. Детская психология (развитие ребенка от рождения до семи лет) / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. – 293 с.

Практичне заняття № 12. Психологія молодшого школяра. Психологія підлітка.

Питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика вікових особливостей дитини 6-7 років.
2. Учбова діяльність як ведучий вид діяльності у молодшому шкільному віці.
3. Особливості спілкування з однолітками та дорослими у молодшому шкільному віці.
4. Зміни, що відбуваються у пізнавальних процесах молодшого школяра (увага, сприймання, пам'ять).
5. Основні напрямки особистісного розвитку дітей 7-11 років.
6. Розвиток емоційно-вольової сфери у молодшому шкільному віці.
7. Новоутворення молодшого шкільного віку.
8. Соціальна ситуація розвитку підлітка.
9. Особливості розвитку сприймання, уяви та уваги, пам'яті, мислення та мовлення учнів середніх класів.
10. Розвиток самосвідомості – центральний психічний процес перехідного віку та пов'язані з цим питання: почуття самотності та страху, відкриття свого внутрішнього світу та розширення часової перспективи, прагнення до самоствердження та відхід від дійсності.
11. Підліткові групи: особливості їх організації.
12. Особливості учбової діяльності підлітків.
13. Виділення категорії “важких підлітків”.
14. Акцентуації характеру як один з можливих факторів формування відхиляючої поведінки.

Рекомендована література до теми:

1. Абрамова Г.С. Возрастная психология / Г.С. Абрамова. – М.: Академ. проект, 2001. – 704 с.
2. Булах І.С. Специфіка особистісного зростання підлітка: ракурс сучасного психологічного дослідження / І.С. Булах // Журнал практикуючого психолога. – К., 2002. – Вып. 8. – С. 72 – 85.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2009. – 400 с.
4. Вікова психологія: підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
5. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 2004. – 256 с.
6. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.
7. Савчин М.В. Вікова психологія / М.В. Савчин. – К.: Академвидав, 2006. – 360 с.
8. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.
9. Скрипченко О.В. Розумовий розвиток молодшого школяра / О.В. Скрипченко. – К.: Знання, 1971.
10. Токарева Н. М. Сучасний підліток у системі психолого- педагогічного супроводу : монографія / Н. М. Токарева, А. В. Шамне, Н. М. Макаренко. – Кривий Ріг, 2014 – 312 с.

11. Шиловська О.М. Авторська програма особистісного розвитку дітей молодшого шкільного віку «В злагоді із собою та усім світом» / О. В. Шиловська // науково-практичний та освітньо-методичний журнал Практична психологія та соціальна робота/засн. Компанія «Социс-Прес», Інститут психології ім.Г.С. Костюка АНП України; голова ред. ради С.Д.Максименко, головний редактор О.В. Губенко. – К.: Социс-Прес, – Щомісяч.- 2013, №3. – с 61-79.

Практичне заняття № 13. Психологія ранньої юності. Акмеологія та життєвий шлях особистості

Питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика ранньої юності як перехідного періоду від дитинства до дорослості.
2. Особливості учбової діяльності у юнацькому віці.
3. Професійна орієнтація та самовизначення.
4. Формування світогляду, власних уявлень про навколишній світ та про себе.
5. Перехід до самостійного життя.
6. Акмеологічний підхід до вивчення особистості.
7. Структурні компоненти зрілої особистості.
8. Психологічний портрет зрілої особистості.
9. Особистісне зростання та його критерії.
10. Психолого-акмеологічний супровід становлення професіонала.

Рекомендована література до теми:

1. Булига І. В. Психологічні особливості акмеологічних здобутків зрілої особистості. *Современные научные исследования и инновации.* 2011. № 3. URL : <http://web.snauka.ru/issues/2011/07/1297>.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2009. – 400 с.
3. Вікова психологія: підручник / Р.В. Павелків. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
4. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 2004. – 256 с.
5. Ключек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.
6. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М.: Просвещение, 1989. – 255с.
7. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко / Г.С. Костюк. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
8. Мухина В.С. Возрастная психология. Феноменология развития / В.С. Мухина, 2007. – 640 с.
9. Ніколаєску І. О. Практичні основи акмеологічного розвитку особистості в умовах освітньо-інформаційного простору : навч.-метод. посібник / І. О. Ніколаєску. – Черкаси : ОПОПП, 2012. - С. 22.
10. Обозов Н.Н. Возрастная психология: юность и зрелость / Н.Н. Обозов. – СПб.: ЛНПП «Облик», 2000. – 136 с.
11. Полочек В. А. «Акме», профессионализм и социальная адаптация человека : периодизация развития и типологии социальной активности человека. URL : <http://akme31.narod.ru/25.html>.
12. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис: Пер. с англ. / Э. Эриксон. – М.: Просвещение, 1996. – 344 с.

Практичне заняття № 14. Психологія учіння і навчання. Поетапне формування розумових дій. Психологічна сутність навчальної діяльності

Питання до семінарського заняття:

1. Психологічна характеристика процесу навчання.
2. Сутність навчання, учіння, навічання, та здібностей до навчання.
3. Знання, уміння і навички.
4. Сучасні форми, методи та засоби навчання.
5. Типи навчання.
6. Психологічна характеристика навчальної діяльності.
7. Структура навчальної діяльності.
8. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.
9. Види навчальної діяльності.
10. Форми організації навчальної діяльності.
11. Індивідуальні відмінності в навчальній діяльності.
12. Особливості навчання дітей різного віку.

Рекомендована література до теми:

1. Ануфриев А.Ф., Костромина С.Н. Как преодолеть трудности в обучении детей / А.Ф. Ануфриев, С.Н. Костромина. – М., 2005. – 272 с.
2. Балл Г.А. Теория учебных задач: психолого-педагогический аспект / Г.А. Балл. – М., 1990. – 184 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
4. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. – К., 2014. – 420 с.
5. Гальперин П.Я. Методы обучения и умственное развитие ребенка / П.Я. Гальперин. – М., 1985. – 45 с.
6. Давыдов В.В. Формирование учебной деятельности школьника / В.В. Давыдов, И. Ломпшер, А.К. Маркова. – М., 1982. – 216 с.
7. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения / В.В. Давыдов. – М., 1996. – 324 с.
8. Ильясов И.И. Структура процесса учения / И.И. Ильясов. – М., 1986. – 198 с.
9. Кондратенко Л.О. Психологія первинної шкільної неспішності: монографія/ Кондратенко Л.О. – Чернігів: Десна Поліграф, 2017. – 488 с.
10. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г.С. Костюк. – К., 1989. – 607 с.
11. Майорова И.П. Неудача: как выявить и устранить ее причины / И.П. Майорова. – СПб., 1998. – 216 с.
12. Максименко С. Д. Психологія учіння людини: генетико-моделюючий підхід : монографія / С. Д. Максименко. – К. : ВД «Слово», 2013. – 592 с.
13. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О.М. Степанов. – К.: Академвидав, 2011. – 416 с (Серія «Альма-матер»).
14. Педагогічна психологія: навч. посіб. / Т.М. Лисянська. – К.: Каравела, 2012. – 264 с.
15. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.

Практичне заняття № 15. Психологія виховання. Психологія педагогічної діяльності і психологія вчителя

Питання до семінарського заняття:

1. Теорії виховання.
2. Психологічна характеристика різних методів та засобів виховання.
3. Соціально-психологічні аспекти виховання.
4. Спілкування і виховання.
5. Колектив і розвиток особистості.
6. Роль сім'ї в вихованні.
7. Виховання дітей різного віку.
8. Структура педагогічної діяльності її функції.
9. Педагогічні здібності та умови розвитку педагогічної майстерності.
10. Психологічні вимоги до особистості вчителя.
11. Педагогічне спілкування, його структура та функції.
12. Стили педагогічного спілкування.

Рекомендована література до теми:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН МО України, 1998. – 204 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
3. Возрастная и педагогическая психология / М.В. Гамезо, В.А. Петрова, Л.М. Орлова. – М., 2003. – 512 с.
4. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л.М. Проколієнко / Г.С. Костюк. – К.: Рад. шк., 1989. – 608 с.
5. Маркова А.К. Психологія труда учителя / А.К. Маркова. – М., 1993. – 192 с.
6. Ожогова Е.Г. Синдром «психического выгорания» в работе педагога и профессиональные стратегии поведения / Е.Г. Ожогова // Психология и школа. – 2006. – №2. – С. 107 – 120.
7. Педагогічна психологія: навч. посіб. / О.М. Степанов. – К.: Академвидав, 2011. – 416 с.
8. Педагогічна психологія: навч. посіб. / Т.М. Лисянська. – К.: Каравела, 2012. – 264 с.
9. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.
10. Столяренко О. В. Виховання у школярів ціннісного ставлення до людини: теоретичний та методичний аспекти: [Монографія]. Кн. 1. Людський вимір : історія, минуле і сучасність / О. В. Столяренко. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2017. – 558 с.

6. Література для вивчення дисципліни.

Базова

1. Винославська О.В. Психологія: навч.посіб. — К: Фірма ІНКОС, 2009. —390 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.] – [2-ге вид.] – К. : Каравела, 2007. – 344 с.
3. Загальна психологія: Підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська,

3. В. Огороднійчук та ін.] – К. : Либідь, 2005. – 464 с.

4. Калашникова, Л.В. Психологія та аспекти розвитку особистості: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. / Л.В. Калашникова, О.М. Гурова, І.Л. Уличний. – Кропивницький : ФОП Александрова М.В., 2017. – 332с.

5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. 2-ге вид. : Навчальний посібник / В. П. Кутішенко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 128 с.

6. Клочек Л.В., Уличний І.Л. Психологія. Базовий курс для студентів педагогічних університетів. Навчальний посібник / Харків: ПП Озеров, 2014. – 266 с.

7. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посіб. / С.Д. Максименко.—Вид. 3-тє, переробл. та допов.—К.: Центр учбової літератури, 2008.—272с.

8. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підр. вид. 2-ге, випр. та допов. / В.В. Москаленко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с.

9. Ржевська-Штефан З.О. Основи психологічних наук. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів педагогічного ЗВО. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. / Л.В. Клочек, І.Л. Уличний. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В.Винниченка, 2019. - 388с.

10. Сергеєнкова, О. П. Педагогічна психологія. Навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова, О.А. Столярчук, О.П. Коханова, О.В. Пасека. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.

Допоміжна

1. Березовська Л.І. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник /Л.І.Березовська, О.С.Юрков. - Мукачево: МДУ, 2016. - 201 с.

2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание: Пер. с англ. М.: Прогресс, 1986. — 420 с

3. Будник О. Психолого-педагогічний супровід соціалізації молодших школярів: проблеми підготовки майбутнього вчителя / О. Будник // Гірська школа Українських Карпат. - 2016. - № 14. - С. 133-139.

4. Євтух М.Б. Педагогічна психологія: підручник / М.Б. Євтух, Е.В. Лузік, Н.В. Ладогубець, Т.В. Ільїна. – К., 2014. – 420 с.

5. Изард К.Э. Психология эмоций. [пер. з англ.] / Изард К. Э. – СПб.: Питер, 2000. - 464 с.

6. Избранные психологические труды [Текст] : проблемы формирования личности / Л. И. Божович ; ред. Д. И. Фельдштейн. - М. : Междунар. пед. академия, 1995. - 209 с.

7. Киричук О. В. Основи психології : Електронний ресурс / О. В. Киричук. – Режим доступу: http://www.pidruchniki.ws/14360106/psihologiya/vchitel_uchen.

8. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность [Текст] : учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по направлению и спец. "Психология", "Клиническая психология" / А. Н. Леонтьев. - М. : Смысл ; М. : Издательский центр "Академия", 2004. - 346 с.

9. Лурия, А. Р. Лекции по общей психологии — СПб.: Питер, 2006. — 320 с.
10. Максименко С.Д. Психологія особистості [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко [и др.] ; ред. С. Д. Максименко. - К. : ТОВ "КММ", 2007. - 296 с.
11. М'ясоїд П.А. Курс загальної психології [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т.] / П. А. М'ясоїд . - К. : Алерта, 2011 – 2013.
12. Немов Р. С. Психология: учебник для студентов высш. пед. учебн. заведений : в 3 кн. – М. : ВЛАДОС, 2001.
13. Психологія мислення : підручник / [І.Д. Пасічник, Р.В. Каламаж, О.В. Матласевич, У.І. Нікітчук та ін.] ; за ред. І Д. Пасічника. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 560 с.
14. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии /Рубинштейн С. Л. – СПб.: Питер, 2001.
15. Столяренко О. Б. Психологія особистості [Електронний ресурс] : – Навч. посіб. / О. Б. Столяренко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
16. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: У 2-х кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К.: Либідь, 2004. – 576 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuu.gov.ua/>
2. <http://psylib.ukrweb.net/books/index.htm>
3. <http://psylib.ukrweb.net/links/index.htm>
4. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
5. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/ Index.php
6. http://kdpu.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2382&Itemid=800

7. Політика виставлення балів. Вимоги викладача

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу за кредитно-трансферною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

7.1. Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Максимальна кількість балів, які студент може отримати на практичному занятті – 5 балів (за темами Т1 - Т19) та 4 бали (за темами Т20 – Т29) – розподіляються наступним чином:

- відповіді на питання – 2 бали (Т1 - Т10), 2 бали (Т20 – Т29);
- оперативний письмовий контроль – 2 бали (Т1 - Т19), 1 бал (Т20 – Т29);
- змістовні доповнення при обговоренні питань – 0,5 бала;

- виконання тестових завдань – 0,5 бала.

Оцінювання відповідей на питання та результатів оперативного письмового контролю:

Студент може отримати 2 бали(1 бал) за умов:

- повного, розгорнутого, вичерпного викладу змісту поставленого питання або проблеми;
- повного переліку необхідних для розкриття змісту питання категорій;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- здатності здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;
- уміння користуватись методами наукового аналізу педагогічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрації здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- засвоєння питання відповідно до основної та додаткової літератури.

Студент може отримати 1бал (0,5 бала), коли згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано хоча б одна з цих вимог (якщо вона явно потрібна для вичерпного розкриття питання);

Відповідь оцінюється в 0 балів за таких обставин:

- згідно з вимогами до відповіді на найвищий бал не виконано три чи більше вимоги (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);
- зроблені під час відповіді висновки не є правильними чи загально визнаними при відсутності у відповіді студента доказів і раціональних аргументів на їх користь;
- характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповів на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді, або давши відповідь не на поставлене питання.

Виконання тестових завдань оцінюється наступним чином:

За одне правильно виконане завдання студент отримує 0,1 бала, і, відповідно, за п'ять завдань – 0,5 бала.

До 25 балів передбачено за виконання ІНДЗ: реферати.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

7.2. Підсумковий (семестровий) контроль

7.2.1. Підсумковий контроль у першому семестрі

З дисципліни «Психологія» у першому семестрі передбачена така форма семестрового контролю, як диференційований залік, який проводиться в останній тиждень семестру.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів:

- поточного контролю;
- за виконане ІНДЗ (до 25 балів).

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за кредитно-трансферною накопичувальною системою (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та дворівневою шкалою «зараховано», «не зараховано», за шкалою ЄКТС заноситься у Відомість обліку успішності, Залікову книжку студента. Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX,F в ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академзаборгованості.

Розподіл балів, які отримують студенти для заліку

Поточне тестування та самостійна робота															ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	25	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Питання до заліку

1. Предмет психології. Міжпредметні зв'язки психології як науки.
2. Методологічні принципи психологічної науки щодо психічних явищ.
3. Мозок і психіка: взаємозв'язок нервово-фізіологічного та психічного. Роль умовних і безумовних рефлексів у психічній регуляції поведінки людини.
4. Методи сучасної психології та їх характеристика.
5. Розвиток психіки у філогенезі: інстинкти, навички, інтелектуальні форми поведінки тварин.
6. Теорія психічного відображення. Властивості психічного образу.
7. Суттєві відмінності психіки тварин та людини. Свідоме й несвідоме у психічній регуляції поведінки людини.
8. Поняття про свідомість. Структура свідомості.
9. Суспільна природа свідомості.
10. Фактори що обумовлюють виникнення свідомості в антропогенезі.
11. Класифікація психічних явищ. Їх роль у діяльності людини.
12. Поняття про діяльність у психології. Загальна характеристика основних видів діяльності людини.
13. Структура діяльності: мотиви, цілі, дії, операції, рухи.
14. Спілкування як вид діяльності. Види і форми спілкування. Функції спілкування.
15. Спілкування як обмін інформацією. Структура комунікативного акту.
16. Психологічний зміст комунікативних бар'єрів. Основні причини їх виникнення.

17. Взаємодія людей в процесі спілкування. Імперативне і маніпулятивне спілкування.

18. Соціально-перцептивний аспект спілкування. Механізми соціальної перцепції.

19. Загальна характеристика конфлікту. Причини та функції конфліктів.

20. Структура та динаміка конфлікту.

21. Типологія конфліктів. Особливості педагогічних конфліктів. Їх види і причини виникнення. Методи врегулювання педагогічних конфліктів.

22. Типи поведінки в конфліктах. Культура вирішення конфліктів.

23. Навички, їх види та умови формування. Уміння, їх загальна характеристика.

24. Зміст понять «індивід», «особистість», «індивідуальність», їх співвіднесеність.

25. Джерела активності особистості: критична оцінка різних концепцій активності особистості. Види потреб особистості.

26. Характеристика мотиваційної сфери особистості (інтереси, переконання та інші мотиви).

27. Психологічна структура особистості.

28. Самооцінка та рівень домагань особистості їх взаємозв'язок, методи дослідження.

29. Я-концепція особистості, її структура.

30. Поняття соціалізації особистості. Соціально-психологічні фактори, що сприяють засвоєнню соціальних норм. Інститути соціалізації (сім'я, заклади освіти та виховання, ЗМІ тощо).

31. Стадії соціалізації особистості. Специфіка входження особистості в групу (адаптація, індивідуалізація, інтеграція).

32. Загальні характеристики соціальної групи як фактору соціалізації особистості. Референтна група та її роль у розвитку особистості.

33. Типи груп за рівнем розвитку. Динамічні процеси у групах. Їх характеристика.

34. Процес групового тиску. Конформізм та його характеристики.

35. Психологічна сутність процесу прийняття групового рішення.

36. Згуртованість і сумісність членів соціальних груп.

37. Соціометрична структура малої соціальної групи.

38. Соціально-психологічний клімат у соціальних групах. Чинники, що його визначають.

39. Загальна характеристика уваги. Фізіологічні основи уваги: концепції О.О.Ухтомського та І.П.Павлова.

40. Види уваги. Їх відмінні особливості.

41. Основні властивості уваги. Неуважність та її причини.

42. Поняття про відчуття. Класифікація відчуттів, їх роль у житті людини.

43. Взаємодія відчуттів: адаптація, синестезія, сенсibilізація.

44. Поняття про абсолютну і диференційну чутливість. Пороги чутливості.

45. Сприймання як дія. Рівні перцептивних дій: виявлення, розрізнення, впізнавання, спостереження.

46. Сприймання як психічний процес, його властивості: предметність, цілісність, вибірковість, константність, осмисленість.
47. Класифікація сприймань.
48. Види пам'яті. Індивідуальні відмінності пам'яті.
49. Психологічні теорії пам'яті.
50. Процеси пам'яті та їх психологічна сутність.
51. Умови ефективного мимовільного та довільного запам'ятовування.
52. Поняття про мислення як пізнавальний процес. Види мислення, їх психологічна характеристика.
53. Мислення як діяльність: мета, задача, спрямованість мислення, розумові дії.
54. Логічні форми мислення: поняття, судження, умовиводи.
55. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення.
56. Уява, її види та роль у житті людини.
57. Аналітико-синтетичний характер процесу уяви. Прийоми створення образів уяви.
58. Поняття про емоції та почуття. Їх основні функції. Схожість і відмінність емоцій тварин та людини.
59. Теорії емоцій (А.К.Анохін, П.В.Симонов та ін.).
60. Афекти. Настрої. Стреси. Пристрасті.
61. Види вищих почуттів, їх психологічна характеристика.
62. Поняття про волю та її функції. Структура вольового акту.
63. Вольові якості особистості.
64. Роль діяльності у формуванні вольових якостей особистості.
65. Загальна характеристика темпераменту. Історія питання про темперамент.
66. Типологія темпераментів та їх психологічна характеристика.
67. Загальна характеристика характеру. Суспільна обумовленість характеру.
68. Якості характеру: повнота, цілісність, сила, визначеність, врівноваженість, моральна вихованість.
69. Структура характеру, симптомокомплекси його властивостей.
70. Акцентуації характеру. Види акцентуацій.
70. Поняття про здібності. Загальні та спеціальні здібності.
71. Структура здібностей.
72. Роль задатків у розвитку здібностей. Взаємовідносини здібностей і досвіду особистості (знань, умінь і навичок).

7.2.2. Підсумковий контроль у першому семестрі

У *другому семестрі* з дисципліни «Психологія» семестровий контроль передбачений у виді **екзамену**.

Оцінювання знань студентів на екзамені (0-40 балів) відбувається за наступною шкалою:

- перший рівень (10 балів) - знання базової специфіки (термінології, специфічних фактів), знання способів та методів оперування базовою специфікою;

- другий рівень (20 балів) - знання правил, логічних послідовностей, класифікацій та категорій, критеріїв, методології;

- третій рівень (30 балів) – добре розуміння суті вивченого матеріалу, його інтерпретація, екстраполяція на нові сфери діяльності, аналіз організаційних принципів та взаємозв'язків;

- четвертий рівень (40 балів) – чітке знання та трактування положень, категорій, законів, творче застосування отриманих знань та набутих умінь, креативний підхід до вирішення проблем у сфері психології.

В інших випадках (незнання основних положень психології, слабого володіння навчальним матеріалом, відсутності уміння характеризувати особливості психологічних явищ) студент отримує 0 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота														Підсум- ковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3					
T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	T28	T29	40	100
5	5	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T16, T17 ... T29 – теми змістових модулів.

Питання до екзамену

1. Визначте основні механізми соціалізації та їх вплив на поведінку людини.
2. Визначте основні напрями роботи вчителя з важковиховуваними учнями.
3. Визначте основні напрями роботи вчителя з обдарованими учнями.
4. Визначте основні психологічні характеристики особистості. Розкрийте структуру особистості.
5. Визначте особливості розвитку особистості в підлітковому віці.
6. Визначте особливості формування особистості молодшого школяра.
7. Визначте педагогічні уміння, важливі для особистості вчителя.
8. Визначте професійно важливі якості особистості вчителя.
9. Визначте рушійні сили психічного розвитку.
10. Визначте фактори психічного розвитку.
11. Охарактеризуйте види виховних впливів та стратегій.
12. Охарактеризуйте види і стилі спілкування.
13. Охарактеризуйте види і форми навчання.
14. Охарактеризуйте види, структуру та механізми групового конфлікту.
15. Охарактеризуйте вікові особливості виховання школярів.
16. Охарактеризуйте засоби спілкування.
17. Охарактеризуйте індивідуальний підхід у вихованні.

18. Охарактеризуйте кризу підліткового віку. Визначте характер стосунків підлітка з однолітками і дорослими та їх вплив на його розвиток.
19. Охарактеризуйте механізми міжособистісного сприймання в спілкуванні.
20. Охарактеризуйте ознаки та причини важковиховуваності.
21. Охарактеризуйте основні механізми виховання.
22. Охарактеризуйте особистісний розвиток в ранньому юнацькому віці.
23. Охарактеризуйте педагогічні здібності.
24. Охарактеризуйте психічний розвиток в період новонародженості.
25. Охарактеризуйте психічний розвиток дитини в дошкільному віці.
26. Охарактеризуйте психічний розвиток дитини в ранньому віці.
27. Охарактеризуйте різновиди груп.
28. Охарактеризуйте розвиток пізнавальних психічних процесів в підлітковому віці.
29. Охарактеризуйте розвиток психічних пізнавальних процесів в молодшому шкільному віці.
30. Охарактеризуйте розумовий розвиток у ранньому юнацькому віці.
31. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку немовляти. Визначте особливості психічного розвитку немовляти та основні новоутворення віку.
32. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку старшокласника та її вплив на внутрішню позицію юнака. Розкрийте суть кризи 17 років.
33. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність молодшого школяра.
34. Охарактеризуйте соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність в підлітковому віці.
35. Охарактеризуйте стадії та інститути соціалізації.
36. Охарактеризуйте стилі педагогічного спілкування.
37. Охарактеризуйте стилі педагогічної діяльності.
38. Посніть, як потреба в дружбі і коханні впливає на взаємини старшокласника з однолітками.
39. Поясніть, як співвідносяться різні віки: хронологічний, психологічний та соціальний.
40. Поясніть відмінність між кількісними та якісними, еволюційними та революційними змінами в розвитку.
41. Поясніть зв'язок між психічним розвитком і навчанням з точки зору Л.С.Виготського.
42. Поясніть причини кризи ідентичності 17 років.
43. Поясніть, чим зумовлена криза 3-х років.
44. Поясніть, чому навчання в зоні найближчого розвитку більш продуктивне, ніж у зоні актуального розвитку.
45. Поясніть, чому народження вважається кризою у віковій психології.
46. Поясніть, чому підлітковий вік вважається «кризовим», «переламним».
47. Поясніть, чому поняття «особистість» та «індивідуальність» не є тотожними.
48. Поясніть, чому соціалізація не може відбуватися за межами людського

суспільства.

49. Поясніть, що розуміють під продуктивністю педагогічної діяльності, і від чого вона залежить.
50. Поясніть, як «смісловий бар'єр» впливає на ефективність виховного впливу.
51. Поясніть, як взаємини з дорослими і однолітками впливають на розвиток самооцінки молодшого школяра.
52. Поясніть, як взаємодіють біологічні та соціальні фактори в розвитку.
53. Поясніть, як педагог має враховувати тип темпераменту учнів у навчально-виховному процесі.
54. Поясніть, як пов'язані навчання і розвиток здібностей школяра.
55. Поясніть, як стиль педагогічного спілкування впливає на рівень згуртованості в учнівському колективі.
56. Поясніть, які виховні впливи будуть ефективними і неефективними по відношенню до учнів середніх класів (підлітків) і чому.
57. Поясніть, яку роль відіграє мотивація в структурі учбової діяльності.
58. Поясніть, яку роль відіграє спілкування з матір'ю (або особою, що її замінює) у психічному розвитку немовляти.
59. Проаналізуйте динаміку розвитку волі в шкільному онтогенезі.
60. Проаналізуйте динаміку розвитку емоційної сфери в шкільному онтогенезі.
61. Проаналізуйте динаміку розвитку мислення і уяви в шкільному онтогенезі.
62. Проаналізуйте динаміку розвитку пам'яті в шкільному онтогенезі.
63. Проаналізуйте динаміку розвитку самооцінки в шкільному онтогенезі.
64. Проаналізуйте динаміку розвитку уваги в шкільному онтогенезі.
65. Проаналізуйте причини конфліктних взаємин підлітка і дорослих.
66. Проаналізуйте умови ефективного запам'ятовування навчального матеріалу школярами.
67. Проаналізуйте, чи пов'язаний рівень психологічної готовності дитини до школи з її навчальною успішністю.
68. Розкрийте закономірності психічного розвитку. Визначте роль сенситивних періодів у розвитку.
69. Розкрийте зміст та структуру учбової діяльності.
70. Розкрийте критерії періодизації психічного розвитку: «соціальна ситуація розвитку», «провідна діяльність», «психічне новоутворення», «вікова криза».
71. Розкрийте проблему «лідерства» та «ізольованості» в учнівських групах.
72. Розкрийте роль мотивації в учбовій діяльності. Визначте види мотивів учіння та вікові особливості мотивації учіння.
73. Розкрийте структуру навчання.
74. Розкрийте структуру спілкування.
75. Розкрийте сутність та структуру педагогічної діяльності вчителя.
76. Розкрийте суть основних понять психології учіння: «научіння», «учіння» та «учбова діяльність».

77. Розкрийте суть поняття «вік». Охарактеризуйте вікову періодизацію психічного розвитку за Д.Б. Ельконіним.
78. Розкрийте суть поняття «міжособистісні взаємини».
79. Розкрийте суть поняття «навчання». Визначте психологічні механізми навчання.
80. Розкрийте суть поняття «неуспішність». Визначте ознаки неуспішності, її причини та основні шляхи надання допомоги невстигаючим учням.
81. Розкрийте суть поняття «особистість». Визначте співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність».
82. Розкрийте суть поняття «психічний розвиток».
83. Розкрийте суть поняття «соціалізація».
84. Розкрийте суть поняття «соціально-психологічний клімат». Визначте шляхи конструктивного розв'язання конфліктів.
85. Розкрийте суть поняття «спілкування». Визначте функції спілкування.
86. Розкрийте суть поняття «спрямованість особистості». Визначте форми і види спрямованості.
87. Розкрийте суть понять «виховання», «виховуваність» та «вихованість». Визначте основні критерії вихованості.
88. Розкрийте суть понять «диференціація» та «інтеграція». Охарактеризуйте методи вивчення учнівських груп (соціометрія та референтометрія).
89. Розкрийте суть психологічної готовності дитини до школи.
90. Розкрийте суть самосвідомості особистості. Охарактеризуйте психологічні особливості самооцінки та «Я-концепції».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

8. Особливості перескладання.

У випадку отримання менше 60 балів (FX, F в ЄКТС) за результатами семестрового контролю студент обов'язково здійснює перескладання, за результатами якого має змогу набрати від 0 до 100 балів: